

Verzamelde gedichten 1958 - 2008

Frans Hoppenbrouwers

Deze PDF wordt u
aangeboden door
webmagazine
CuBra &
Frans
Hoppenbrouwers

Copyright 2009 Frans Hoppenbrouwers

I Vroegste gedichten (Uit: Zoet als Honing, Zout als Brem)

II Kruidwis

III Verkaveld Bestaan (een drieluik)

1. Portaal
2. Pelgrim
3. Rosa mystica

IV Wintervertelling

V Calendarium poeticum

VI Ongerijmd

VII Tweestromenland

VIII Tijdloos verweer

IX Spelenderwijs

X Wording en verval

XI Brabantse Balladen

XII Jeroen Bosch

XIII Vluchtig geluk

XIV Kroon der maanden

XV Hoezeer mijn lief

XI BRABANTSE BALLADEN

Ze zocht nog snel wat kruiden bij elkaar,
toen hij haar op de oever nader kwam,
haar speels en zacht en zonder schromen nam
en weer verdween: de wind bestoof de aar.
Vijf maanden later stond haar buik al bol
en in haar zorg vlocht ze een wiegemand
van twijg en bies en stengels allerhand
en voerde haar met warme dons en wol.
Het werd een kind van weer en wind en zon
dat alle dingen als een ziener zag
en uit de wisseling van nacht en dag
de mare las dat hij niet sterven kon.
Ze voerde hem door laagland en moeras
en leerde hem de namen van de kruiden,
maar ook de stem van valse bijgeluiden,
opdat hij straks een man van eenvoud was.
Hij groeide op onder gekroonde bomen
en at de vruchten van het weidse land.
Hij had zijn moeder altijd bij de hand,
want zonder haar verkommerden zijn dromen.
Hij liep met haar langs de ontwelde beken
en dronk hun water, scheppend met de hand,
en zag zijn moeder aan de overkant,
alsof ze samen in een spiegel keken.

Gezichten die op ronde vruchten leken.

Geen mes heeft dieper in zijn vlees gesneden
dan het zo diep geworteld veldverhaal
dat hij als duidende gebarentaal
gedronken heeft als moedermelk en mede.
Als kind omringd met goden en demonen,
die rochelden in zijn gewijde bos
liet hij zijn beden op de bomen los,
omdat hij veilig bij hen wilde wonen.
Vooral de es die met zijn ruwe stronken
gestadig verder boven aarde kwam
en zo de hel ontsteeg, waar vuur en vlam
al knetterend het onheil lieten vonken,
heeft hij geëerd met kinderlijk geloof,
terwijl het woud hem voedde met de wanen
van dood en straf in uitzichtloos vermanen.
En ingebed nam hij de smalle kloof
die hier door snelle beken was gegraven.
De es heeft hem gezadeld in zijn kracht
en hem gewaarschuwd in die zomernacht
voor het geleuter van de zwarte raven.
En op een nanoen ging zijn moeder dood,
zomaar opeens, ze was niet ziek of oud.
De eerste keer in het gestroomlijnd woud
was hij voor een seizoen in diepe nood.

En niets was er dat hem vertroosting bood.

De veldheks heeft hem in het oog gespogen,
met felle boersheid beet ze in zijn oor;
haar driestheid dreef hem uit het rechte spoor,
toen zij per bezem huiswaarts kwam gevlogen.
Maar naderhand heeft hij het pleit gewonnen,
want verder dan de beemdbeek durft zij niet,
wellicht omdat het landbeluste riet
een oorlog met de varens is begonnen.
Die tweestrijd temt de hartstocht van de bruid
des levens die zich willoos laat vermeien,
maar slechts met rovend vogelbroed wil vrijen,
zoals de havik die belust op buit
de spoelen van zijn slagkracht laat ontrollen
en zich vergrijpt aan wielewaal of duif
en zich onttrekt, bezeten van zijn kluij,
aan alles wat zijn buik niet op laat bollen.
Om zwarte katten zal het angstzweet wellen,
maar zijn geweten doet geen boze recht
en al het kwaad dat zwijgend is voorzegd,
zal hij verwoed met felle zweepslag vellen.
En zwarte kunst vindt geen genade meer:
hij heeft de heks naar hei en duin verbannen.
Daar zal ze zich hernemen en vermannen,
de klauwen scherpen aan het diepste zeer.

In zwarte kunst schuilt het verminkt weleer.

Ontdaan van dood verjongden zich de bomen,
de eik bleef groen, de berk behield zijn blad,
in het seizoen kwam nimmer meer de klad.
Maar toen zag hij de grote veldheer komen,
zijn veni vidi vici, puist en pest.
Een spoor van bloed trok hij door alle dorpen.
Pas toen, God lof, de teerling was geworpen,
vertrok hij weer: alia jacta est.
Maar later is hij moordend weergekomen
om land en volk hooghartig te bestelen
en de Druïden met hun rituelen
te schandvlekken; de ziel werd hun ontnomen.
En in het woud vergingen de seizoenen,
de zomer naakte en de winter ging,
het wendefeest raakte de sterveling
en de Druïden hielden hun sermoenen.
En ieder volk volvoerde het sacrale
en zwoer de goden onverholen trouw
en menigeen dronk verse ochtenddauw
om nieuwe veerkracht uit het lot te halen.
Maar Frank bleef rustig in het diepste woud
en wilde alsmaar niet volwassen worden:
geen haar viel uit, geen huidplek die verdorde,
hij bleef een kind, had geen besef van oud.

En in zijn hand lag het onweegbaar goud.

Op doortocht naar het vage niemandsland
dat doorliep tot de branding van de zee
brandschatten ze en voerden vrouwen mee
als oorlogsbuit, het kromzwaard in de hand.
Hij hoorde het gekrijs van kinderstemmen;
wreed losgescheurd van eigen huis en haard
had heel de jeugd zich tot een troep vergaard
om vrees en angst met overmoed te temmen.
Maar uit het oosten kwamen nieuwe golven
van paardenvolk en bonkige barbaren
en niemand bracht die stormvloed tot bedaren,
als ging het om een roedel grijze wolven.
De volken zwierven kriskras door elkaar,
van oost naar west, en stortten zich in zee
als lemmingen, ontlast van lieverlee
van angst en vrees voor Amrak de barbaar.
Frank hield zich schuil en liet het maar begaan
en zag het licht dat zich stilaan hernam
en in de zomer tot voleinding kwam.
Hij zag de wolken happen naar de maan,
de trage raaf die in haar winterkleed
de lucht afschuimde naar verloren aas
en na een vondst met veel te veel geraas
aan gans haar volk de blijde boodschap deed.

In slechte tijden deelt men lief en leed.

Hij kauwt op kalmoes, keurt de waterkers,
hij vangt de voorn en hij strikt de snoek,
hij eet het ei van ekster, raaf en roek,
met appetijt proeft hij het voorjaarsvers.
Waar beek hem durig laaft en veld hem voedt,
heeft hij de ruimte van het pad te wijken,
met zorg en aandacht om zich heen te kijken
en in te grijpen waar de aarde bloedt.
Hij steunt de bevers bij het dammen bouwen,
hij huilt met wolven in het duister bos,
hij leest het spoor van Reinaerde den vos
en hoort de raaf haar ijdelheid berouwen.
Met geuren die het winters grijs verdrijven
zuigt hij zich vol en prijst het jaargetijde
dat zich voluit aan licht en lucht wil wijden,
hij voelt de opgang naakt en aan den lijve.
Hij ziet zijn vader soms nog in de dreven:
een oude man gewapend met een zeis.
En de rivier dekt zich met vliedun ijs,
want zon en zomer had hij reeds vergeven.
Hij gaat maar verder op zijn daagse pad
en stoort zich niet aan zijn verloren vader
die hij slechts ziet als de verdorven dader
die ooit iets met zijn dode moeder had.

Hier gaapt een niet te overbruggen gat.

Het groene eiland heeft de muis gebaard,
de witte ziel en het verlichte woord;
zij vaarden af, ontzegelden de poort,
de zwarte hoeksteen van de oude aard.
Een bonkig ras, ontworsteld aan de rots
van zee en kust, gedoemd om te vermanen,
de rode baarden als verwaaide vanen
ter boetedoening en ter ere Gods.
Het bijbels woord in hun gekerfde hoofden,
de pijn der armoe om hun mager lijf,
onterfd van liefde, eenzaam, zonder wijf,
bestreden zij waar zij niet in geloofden.
Gekromd onder de zwaarte van hun kruis
ontgonnen zij het al te drassig land
en kregen zo gestaag de overhand
waar men nog zwoer op eigen haard en huis.
Frank zag hun zwoegen onbewogen aan,
daar zij, gedreven door het enig goede,
het woord verstaan als ransel en als roede,
alsof het lijf geen recht had van bestaan.
En weer zag hij geen grootmacht naar de ogen,
volhardde in de kern van zijn gelijk
en bleef de koning van zijn eenzaam rijk,
dat hij van rand tot repel op zag drogen.

Het woord gewikt en ongebuild gewogen.

Gedwongen door het eerstgeborenrecht
en voortgestuwd door hebberige dromen
is boerenfolk met schepen vol gekomen,
de landhonger als bloedvlag op de plecht.
Het noorderlicht al ruggelings verlaten,
en drijvend op de wanhoop van het tij,
verzeilden ze en vochten zij aan zij
om eerherstel van erfrecht en legaten.
In goedschiks kwaadschiks ging het land verloren,
geen folk gaf haard en erfgoed willig prijs
en door de hoven golfde het gekrijs
van hen die niet van barsten wilden horen.
Pas toen de angsten naar de kelen sprongen
en hoofd en handel dag en nacht ontwrichtten,
hernam de graaf zijn adellijke plichten
en gaf wat hem met bloed was afgedwongen.
Frank roofde raten uit het bijennest
en liet de honing in zijn keelgat stromen
en likte beide lippen tot de zomen:
van zoet verknoeit men zuinig kruim noch rest.
Hij zag de vreemdelingen met de boeren
het land bewerken, trekkend ploeg en eg,
maar rond de hoeven kwam een pikkerheg:
in hoofd en hart bleef het gevaar zich roeren.

Hij hoorde de getemde tortel koeren.

De winter had de stuifsnieuw opgewaaid
en alle wegen harteloos versperd,
zodat de honger heerste op den herd
en ziekte in een wijl was uitgezaaid.
De zwarte pest sloeg gaten in de stad
en spoedig was er een tekort aan baren
en karren om de lijken uit te varen
naar waar geen brave burger zicht op had.
De bruine rat verwelkomt in de stegen
met ijle kreet de dragers van de dood
en vreet zich vol in de verstopte goot
aan alles wat geen bezem op zal vegen.
Er drijven vale gieren in de lucht,
gelokt door kreet en geur van stervelingen
en reeds verengen zich de starre kringen,
voorzegd door vaders malcontent gerucht.
Frank zag het aan en zamelde zijn zorgen
en zon op wraak en afdoend lotsverweer,
een middel tegen het ontaarde zeer
dat in de schoot der winden lag geborgen.
De wereldboom ontrukte hij een tak,
voorzag hem van een vuurgeharte punt
en taalde niet naar zin van kruis of munt,
toen hij zijn vader door het borstbeen stak.

Het kwaad verdreven dat de wetten brak.

Er waarde weer een mare door de lucht,
een vurig schijnsel met getongde koppen
en meer dan volk en adel kon verkroppen,
verdiepte zich het ronselend gerucht.
Zo is de horde langs zijn woud getrokken,
wat armoedzaaiers achter vaan en trom,
die alsmaar gingen, niemand keek nog om,
gewapend slechts met stenen en met stokken.
De kinderen die lange leisen zongen
van heil en licht en een verloren land,
een toorts als vlam van tover in de hand,
alsof ze voor een heilig voetlicht sprongen,
verdrongen zich om aan het hoofd te gaan
van deze stoet die nimmer aan zou komen.
Want in de luister van hun lichtste dromen
verhulde zich de wanhoop van de waan.
Frank zwerft tevreden door zijn duurzaam woud,
niet aangeraakt door ziekte, kwaad of dood,
want dag en nacht zijn vriend en bondgenoot
voor wie zijn ziel naar plicht en aardplooi vouwt
en luistert naar het ruisen van de bomen,
het gras dat lispelt en de beek die ruist;
voor wie zich in het voorjaar maar ontluist,
ontdoet van vuil en winterse fantomen.

In dit verdict bestendigt zich het vrome.

Op fundamenten van gelooiden huiden
die laag voor laag verdwenen in het gat
dat was gegraven in de buik der stad,
ter eer en glorie der gegoede luiden,
verrees een kerk, een tempel als een teken
van welvaart, grootsheid en vertoon van macht,
waarbij men vaag aan God en goedheid dacht,
om overhuifd de eigenwaan te preken.
Vanaf de kansel riep men om geloof
en boete ter voorkoming van de straf
die ieder wacht als prooi van dood en graf,
terwijl men zelf naar lief en luister woof.
Het volk verblind door het geklaarde licht
dat door de bogen van de ramen viel,
kastijdt zichzelf naar lichaam en naar ziel
en wapent zich tegen het godsgericht.
Frank zag hoe torens steen voor steen verrezen,
de klank van klokken galmde in zijn oor.
Hij vroeg verbaasd naar zin en metafoor
en ging de weg die beek en bos hem wezen.
Hij stoorde zich aan het verdicht verhaal
van hen die schijnbaar naar de waarheid streven,
maar onderwijl voor buik en buidel leven,
het volk verblinden met hun pracht en praal.

Het duister heerst in dom en kathedraal.

De kroongetuige heeft zijn lot verkocht
aan houten beelden in de dorre boom
en ongehinderd door zijn eigen droom
heeft hij in vroomheid zijn gelijk gezocht.
De scheper laat zijn schapen rustig weiden
en zittend op een zandterp denkt hij aan
de treurigheden van zijn arm bestaan:
de misgeboorten en de schrale heide.
Maar in het schijnsel dat de eik verlicht,
een oude boom die daar al eeuwen staat,
ziet hij opeens een schoon, ovaal gelaat
en roert het dorp met zijn verheugd bericht.
Al snel is er een veldkapel verrezen
en pelgrims komen er bij drommen aan.
Als koster koestert hij zijn nieuwe baan,
opdat de maagd geloofd zij en geprezen.
Frank ziet zijn woud al jaren naarstig slinken
en waar hij eerst de inbreuken niet telde
vervloekt hij nu de golf van korenvelden
en weidegronden die zijn rijk verminken.
Hij hoort het smeken van de grote schare,
trekt zich terug in zijn nog weids moeras
en telt de kruiden in het malse gras:
de strijdbaar riet verwurgt de sterke varen.

De ijdelheid van jagen en vergaren.

Gedachte; licht als spinsel van de spin
die stil haar web weeft in het donker woud,
wat zich verheugd als licht tot zwaar verhoudt:
een uitgeleide naar een nieuw begin.

De glittering waar hitsig licht verspringt
op draad en dauw van het vermetel web
in de cadans van snelle vloed en eb,
is diamant dat zichtbaar vonkt en vinkt.

En uit de deemster doemt er een gezicht
van dageraad en zachte schijnsels op.

De lijstster voert het hooglied naar de topp,
haast polyfoon, volmaakt in evenwicht
met het gekabbel van de snelle beek
die dansend door de hoge beemden gaat,
het groene wier om beurten wiegt of slaat,
daar waar ze eerder lui en lijdzaam leek.

Frank ziet de boomvalk, sierlijk in gebaren,
nabij de zwaluw drijven op het licht
en hij verstaat dat wankel evenwicht:
ontdaan van zwaarte, duistere gevaren.

Hij ziet zijn schaduw in het tegenlicht
van boom en zon en sluit de zere ogen
en voelt zich in de maalstroom meegezogen,
zoals een vlieg ontdaan van haar gewicht.

Een nieuwe tijd als een ontbot bericht.

De vorst verdeed zijn allerschoonste uren
genietend in zijn huisbibliotheek,
maar waar hij nog het allerliefst naar keek,
was zijn verzameling miniaturen.

Maar op een nacht verdween zijn schoonste schat,
een meesterstuk, een rijk verlucht brevier,
zijn lieveling, zijn trots en zijn plezier,
dat in de kunst niet zijns gelijke had.

De dief verborg het in een holle boom
diep in het woud waar niemand het zou zoeken.

Maar hij die sluwder is dan alle roeken
van veld en bos, vond die verlichte droom.

De eerste keer heeft hij het maar gelaten,
dat vreemde ding, hij keek er niet eens naar.

Wat wist hij ook van kunst en kunstenaar,
hij die slechts telt met kosten en met baten.

Maar op een dag heeft Frank het boek genomen
en sloopte het, geduldig, blad voor blad,
terwijl hij schrijlings op een boomstronk zat
en droom na droom aan zich voorbij zag komen.

Hij keek geboeid, besefte niet ten volle
wat hij voor kostbaars in zijn handen had.

Wel zag hij met zijn gaardersogen dat
hij er 'n handvol rupsen in kon rollen.

Het naakt bestaan geringschat schone grollen.

Le mal pays noemt men het schrale land
waar nog de deun hangt van de doodsgezangen
voor allen die men hier heeft opgehangen,
omdat ze heulden met de kwade hand.

Hij zag het aan en schudde met het hoofd
als hij het jammeren der vrouwen hoorde
voordat het in een kort gereutel smoorde,
voorgoed van daadkracht en van stem beroofd.

Het harde oordeel, woord van angst en dwang,
en bloedraad voor de ware lotgenoten
die onbeschroomd de vrije ziel ontblootten,
door hel noch duivel afgeschrikt noch bang.

En niemand durft de doden te begraven,
want valse krengen laat men uitgesteld
totdat het vlees van buik en botten valt.

Genadig zijn alleen de zwarte raven.

Zij zien de mens als onvolprezen aas
en maken nimmer kwetsend onderscheid,
opdat alleen het eigen broed gedijt.

Kieskeurigheid is voor de domme dwaas.

Frank zag de raven, opgevoed en wel,
de resten ruimen in zijn schone bos.

Dat maakte kwade dromen in hem los,
alsof er vrekken vraten aan zijn vel.

Geen hemel hoger dan de diepste hel.

Hij zag het volk ontdaan van melk en honing
al graaien naar de laatste schepel graan,
terwijl de roep van wulps en welgedaan
de schuren vulde van de grote koning.
Zijn bonte stoet vertrapt de volle akker
die reeds begroeid is met het wintergraan,
want daar juist huizen hoen en auerhaan
en dat roept alle oerinstincten wakker.
De koning troont, de slechtvalk op de vuist,
hoog op zijn paard en laat de vogel gaan,
opdat hij fier de vetste prooi zal slaan,
terwijl het volk gezicht en borst bekruißt.
Zo speelt de adel het doorluchtig spel
van valk en havik met de koning mee
en knecht het volk dat kreunt van lieverlee,
de kreukels voelt in het gekrompen vel.
Frank vult de schepels met het wilde graan
dat hij geogst heeft op de brakke velden
die voor de koning als verloren gelden
en biedt het volk de laatste strohalm aan.
En in de beek bouwt hij een watermolen,
want iedereen zal naar believen malen
en voordeel uit de aardse rijkdom halen,
opdat de arme nooit meer wordt bestolen.

Gerechtigheid: van hogerhand bevolen.

Daar hij gekerstend noch een heiden was
en deel had aan het nieuwe en het oude,
die hij in rust, zoals een rund herkauwde,
geen ordonnanties en geen boeken las,
onttrok hij zich, als aanvang zonder einde,
aan woord en wet van spotters en van vromen.
Al doende is hij tot besef gekomen:
hij is de jager; schietspoel van het zijnde.
Hij ziet het wonder van mechanisch weven
en hoort de spoelen door de draden gaan
en de getouwen die hun slagen slaan
in de cadans van nemen en van geven.
En kind en kraai vertrekt naar vreemde oorden
en laat het dorp aan leegte en gemis,
omdat ginds ver de roep te horen is
die beter klinkt dan wat een mens ooit hoorde.
Frank ziet het volk vertrekken naar de steden
waar het verweesd en arm zijn intrek neemt,
berooft van akker, heideveld en beemd:
gebroken draad, verloren het verleden.
Hij schudt het hoofd en gaat zijn trage weg
doorheen de velden die zijn woning zijn.
Hij heeft het land aan vaart en schone schijn
en ziet de roest op zeis en ploeg en eg.

De welvaart ruilt het brood voor het beleg.

Het minnespel is hem bespaard gebleven,
hoewel hij stoeten mooie vrouwen zag.
Die droegen vaak de hitte van de dag
met oogsten, melken, kantklossen en weven.
Hij boog het hoofd niet voor de jonge schone
die dagelijks ging werken op het land
en wenkte met haar onbesproken hand,
bereid om durf en daadkracht te belonen.
Hij zag de boerenknechten en de meiden
vermetel vrijen in het hitsig hooi,
om zich, als sneeuw na niet verwachte dooi,
maar weer te schikken in het grijze lijden.
Hij had geen drang het leven door te geven,
want hij was zelf de monding en de bron
van de rivier die nooit versagen kon,
veroordeeld tot een altijddurend streven.
Het bronstig hert zag hij vol passie paren,
gedreven lot van elke sterveling,
tot het onttakeld naar de winter ging,
in de gewrichten het gewicht van jaren.
Met de seizoenen bleef hij vrij en kuis
in eigen volheid en verhaal geloven.
Terwijl de bijen zwoegden en bestoven,
hield Frank zijn driften maar in eigen huis.

Gevrijwaard van rumoer en valse ruis.

Toen hij onlangs het ommeland verkende
en de verstening naam en toenaam gaf,
schold hij de kaalslag, mat de tijdsmaat af
aan de verevening der winterwende.
Hij bad de es, de waardboom van zijn velden,
de wereldboom die troost en baken was,
of hij voor hem de zielsgeheimen las
van alle wetten die de mensheid gelden.
Hij klom er in; vanuit zijn hoge kroon
zag hij de steden druipen van het licht
en uit de smoor verrees het wanbericht
dat niets zich blijvend hult in machtsvertoon.
Frank nam de zandweg naar de eiken wal
en vond een urn, door ploeg en tijd gespaard,
een lemen pot waarin men stof vergaart,
en nam hem mee, gewoon, voor het geval
dat men de zin van lot en omen zag.
En op zijn weg ontmoette hij een heer
die alsmaar vroeg, heb je er zo nog meer?
Uiteindelijk ging Frank maar overstag.
Dit kleine voorval kan hij niet vergeten,
het blijft als keurmerk in zijn ziel gebrand,
wellicht omdat hij in zijn lege hand
de zwaarte voelt van een voltooid geweten.

Een voorvader in wijsheid neergezeten.

Zweer nimmer bij de baard van een profeet,
of erger nog bij die van bard of dichter,
want dat maakt slechts uw onvermogen lichter,
maar voegt niets toe aan wat een mens niet weet.
Sluit nimmer aan bij n'importe welke rage
van mensen die vaak vluchten in modern.
Dat duidt maar op verrotting in de kern
en op gebrek aan diepgang en bagage.
Vraag nooit een priester naar de naam van God.
Hij kan slechts zeggen waar zijn eigen wet
de grenzen trekt, u vangen in zijn net
en vennoot maken van zijn eigen lot.
Vraag Frank maar nooit wat hij met hart en ziel,
vol mededogen, in zijn ransel stopt.
Dat hij zich soms als een profeet ontpopt,
ligt in het feit dat hem de dood ontviel.
Vraag Frank maar niet naar dingen van het leven,
want hij is maar een pelgrim onderweg.
In dorp en grootstad weet hij heg noch steg,
terwijl geen geest hem goede raad kan geven.
Zo trekt hij als ontheemde langs de straat,
totdat de dood hem eindelijk komt halen.
Hij spreekt intussen meer dan honderd talen,
maar niemand die zijn klaar verhaal verstaat.

De malversatie scheidt de overdaad.

